

"ЎЗБЕКИСТОНДА ГЕНДЕР ТЕНГЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ВА АЁЛЛАР
ҲУҚУҚЛАРИНИ КЕНГАЙТИРИШ ЙЎЛИДАГИ ИСЛОҲОТЛАР:
МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДАГИ ЮТУҚЛАР ВА ИСТИҚБОЛЛАР"

Шодиева Мадинабону Бобир кизи

Тошкент давлат юридик университети талабаси

Аннотация: Ушбу мақолада Ўзбекистонда хотин-қизларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиши ва гендер тенглигини таъминлаш соҳасида амалга оширилган ислоҳотлар таҳлил қилинади. Мустақиллик йилларида қабул қилинган қонунчилик ислоҳотлари ва таълим ҳамда меҳнат соҳаларида гендер тенглигини мустаҳкамлашга қаратилган чора-тадбирлар жамиятда аёлларнинг ролини кучайтиришда муҳим ўрин тутгани ёритилади. Сўнгги йилларда давлат томонидан гендер тенглигини таъминлаш бўйича олиб борилаётган сиёсат, аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиши ва уларнинг ижтимоий, иқтисодий ҳамда сиёсий ҳаётда фаол иштирокини рағбатлантириши масалаларига алоҳида урғу берилади.

Калит сўзлар: гендер тенглиги, ҳуқуқларни ҳимоя қилиши, қонунчилик ислоҳотлари, таълим, меҳнат, аёлларнинг жамиятдаги роли, давлат сиёсати

Инсон ҳуқуқларини таъминлашнинг муҳим кўрсаткичларидан бири хотин-қизларнинг гендер тенглигини таъминлашдир. Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда бу йўналишда қатор чора-тадбирлар амалга оширилди. Хотин-қизларнинг ҳуқуқлари ва имкониятларини кенгайтиришга қаратилган қонунчилик ислоҳотлари, таълим ва меҳнат соҳаларида гендер тенглигини мустаҳкамлаш, шунингдек, аёлларнинг жамиятдаги мақодини ошириш борасида муҳим қадамлар қўйилди. Сўнгги йилларда гендер тенглигини таъминлашга қаратилган давлат сиёсати айниқса аҳамиятли бўлиб, аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва уларнинг ижтимоий ҳаётдаги фаол иштирокини таъминлашга хизмат қилмоқда.¹²

Аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида Ўзбекистонда қатор муҳим натижаларга эришилди. Хусусан:

- Хотин-қизларнинг парламент ва маҳаллий кенгашлардаги вакиллиги сезиларли даражада оширилди;
- Давлат бошқарувининг маҳаллий органлари ва туман ҳокимлари лавозимларига аёллар тайинланишни бошлади;
- Парламентнинг юқори палатасида гендер тенглиги масалалари бўйича махсус ишчи органлар ташкил этилди;

¹² Аёлларга нисбатан тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш бўйича қўлланма - Саидова Л., Умарова Ш., Абулхасан Д., Шотурсунова Н. - Аёлларга нисбатан тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш бўйича қўлланма [Матн] : қўлланма / Л.А. Саидова, Ш. Умарова.-Тошкент: Baktria press, 2021. - 26 б

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

- Аёллар ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида 2020-2030 йилларга мўлжалланган Гендер стратегияси ишлаб чиқилди;
- Гендер тенглигини таъминлашга қаратилган қонунчилик ҳамда ҳуқуқий тизим такомиллаштирилди;
- Бутун мамлакат бўйлаб зўравонлик жабрдийдаларига ёрдам кўрсатувчи хотин-қизлар учун реабилитация марказлари фаолият юрита бошлади;
- Кам таъминланган ва муҳтож аёллар учун уй-жой билан таъминлаш дастурлари амалга оширилди;
- Хотин-қизлар учун янги иш ўринлари яратиш ва уларни иш билан таъминлаш учун қулай механизмлар ишлаб чиқилди;
- Хотин-қизлар билан ишлайдиган нодавлат нотижорат ташкилотлар фаоллиги ошди¹³.

Бу саъй-ҳаракатлар аёллар ҳуқуқлари ва гендер тенглигини таъминлаш борасида салмоқли ижобий ўзгаришларга олиб келмоқда.

Президент Шавкат Мирзиёев хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш ва ҳимоя қилиш масаласида шундай таъкидлаган: “Ҳозирги кунда ҳар бир хотин-қиз демократик жараёнларнинг кузатувчиси эмас, балки фаол ва ташаббускор иштирокчиси бўлиши шарт. Афсуски, узоқ вақт давомида бу масалага етарлича эътибор қаратмаганимиз, ҳурматли опа-сингилларимизнинг муаммоларига бепарво муносабатда бўлганимиз сабабли, йиллар давомида тўпланиб қолган ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш бугунги кунда осон бўлмаяпти. Лекин қанчалик қийин ва мураккаб бўлмасин, муҳтарам опасингилларимиз учун муносиб иш ва турмуш шароитларини яратиш бериш бўйича биз бор куч ва имкониятларимизни тўла сафарбар этамиз.”

Бу баёнот хотин-қизларнинг жамиятдаги роли ва ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган давлат сиёсатининг муҳимлигини кўрсатиб беради. Президентнинг таъкидича, аёллар фақат кузатувчи эмас, балки жамиятнинг фаол иштирокчиси бўлиши керак, ва бунинг учун ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш зарур.

Аёлларнинг жамиятдаги ўрнини ошириш ва гендер тенглики масалалари бўйича Республикаимизнинг ҳар ҳудудида давра суҳбатлари ва профилактик ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, Самарқанд давлат университети Хотин-қизлар масалалари бўйича маслаҳат кенгаши ва Юридик факультет ташаббуси билан “Хотин-қизларнинг жамиятдаги ролини ошириш, гендер тенглик ва оила масалалари” мавзусида давра суҳбати ўтказилди. Тадбирда аёлларнинг жамиятдаги мавқеини мустаҳкамлаш, гендер тенгликни таъминлаш ва оиладаги муаммоларни ҳал этиш масалалари муҳокама қилинди. Суҳбат иштирокчилари гендер тенглигини таъминлаш бўйича

¹³ Аёлларга нисбатан тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш бўйича қўлланма - Саидова Л., Умарова Ш., Абулхасан Д., Шотурсунова Н. - Аёлларга нисбатан тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш бўйича қўлланма [Матн] : қўлланма / Л.А. Саидова, Ш. Умарова.-Тошкент: Baktria press, 2021. - 26 б

олиб борилаётган ишлар ва қонунчилик соҳасидаги янгиликларга алоҳида эътибор қаратдилар.¹⁴

"Аёлни улуғламоқ—оилани, Ватанни, ҳаётни улуғламоқ демакдир. Зеро, оилани ҳам, жамиятни ҳам бирлаштириб, унга файз ва барака киритадиган, хонадонларимизни меҳр-муҳаббат, нафосат, эзгулик нури билан мунаввар қиладиган зотлар ҳам аслида мўътабар оналаримиз, мунис опа-сингилларимиздир." Ислом Каримовнинг ушбу сўзлари аёлларнинг нафақат оилада, балки жамиятда ҳам тутган ўрни ва қадрини улуғлайди. Аёллар — жамият ривожини ва унинг маънавий пойдеворини қуришда муҳим аҳамиятга эга.

Оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, аёллар ҳуқуқларини таъминлаш ва уларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётда тўлақонли иштирок этиши — бугунги кунда давлат сиёсатининг энг муҳим йўналишларидан биридир. Аёллар соғлигини муҳофаза қилиш, соғлом оила қуриш, баркамол авлод тарбиялаш масалаларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Шунингдек, аёллар ўртасида ўз жонига қасд қилиш, никоҳдан ажралиш каби муаммоларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш бўйича самарали чора-тадбирлар кўрилмоқда. Миллат келажиги ва унинг ижтимоий-маънавий салоҳияти соғлом авлод ва маънан бой фарзандлар тарбияси билан боғлиқдир.

Биринчи Президентимиз ташаббуси билан 1998 йил "Оила йили" деб эълон қилиниши, жамиятда оила институтини қўллаб-қувватлаш ва оналик ҳамда болаликни ҳимоя қилиш мақсадида қатор муҳим ислохотлар бошлаб берилган. 1999 йилнинг "Аёллар йили" деб эълон қилиниши, аёлларнинг жамиятдаги ўрнини мустақкамлаш ва уларнинг ташаббусларини рағбатлантиришга қаратилганлиги жамиятда аёлларга бўлган ғамхўрликнинг юқори даражасини намоён этди.

REFERENCES:

1. Аёлларга нисбатан тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш бўйича қўлланма - Саидова Л., Умарова Ш., Абулхасан Д., Шотурсунова Н. - Аёлларга нисбатан тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш бўйича қўлланма [Матн] : қўлланма / Л.А. Саидова, Ш. Умарова.-Тошкент: Baktria press, 2021. - 26 б
2. <https://plus.rbc.ru/news/5dda0b867a8aa967dba741ba>
3. <https://www.newsfactory.su/ru/economy/330243-v-ssha-poyavilsya-spetsialnyj-bankdlya-zhenschin>
4. Women's Entrepreneurship Strategy SEA Public Statement. URL: <https://www.ic.gc.ca/eic/site/sea-ees.nsf/eng/ey00049.html> (07.02.2022)
5. <https://immigrant.today/canada/14416-novye-vozmozhnosti-dlja-zhenshinpredprinimatelej-v-kanade.htm>

¹⁴ <https://www.samdu.uz/cy/news/38497>

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

6. Impact to-date: BDC Capital's Women in Technology Venture Fund invests in 25 companies. URL: <https://www.bdc.ca/en/about/mediaroom/news-releases/bdc-capitalwomen-technology-venture-fund-invests-in-25-companies>
7. <https://www.goodnewsfinland.com/ru/opinion/o-zhenshinah-predprinimateliah/>
8. <https://www.norway.no/ru/russia/norway-russia/news-events2/murmansk/news/-----/>
9. <https://asaf-today.ru/s032150750000696-7-1/>
10. <https://www.samdu.uz/cy/news/38497>
11. <https://yuz.uz/news/mustahkam-oila-faol-xotin-qizlar-jamiyat-farvonligini-belgilaydi>
12. <https://xabar.uz/post/ayollarning-jamiyatdagi-rolini-kuchaytirish-boyicha>